

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Shemot

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

7

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10060

תעשה על-המזבח כבשים בני-שנה שנים
 ליום תמיד : לט את הכבש האחד תעשה
 בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים :
 מ ועשרן סלת כלול בשמן כחית רבע
 ההין ונסך רביעת ההין יין לכבש האחד :
 מא ואת הכבש השני תעשה בין הערבים
 במנחת הבקר וכנסקה תעשה-לה לריח
 ניחח אשרה ליהודה : מב עלת תמיד
 לדרכיכם פתח אהל-מועד לפני יהוה אשר
 אנער לכם שמרה לדבר אליך שם :
 מג ויעדתי שמה לבני ישראל ונקדש
 בכבדי : מד וקדשתי את-אהל מועד
 ואת-המזבח ואת-הארון ואת-בגני אקדש
 לכהן לי : מה ושכנתי בתוך בני ישראל
 והייתי להם לאלהים : מו וידעו בני
 יהודה אלהיהם אשר הוצאתי אתם
 מארץ מצרים לשכני בתוכם אני יהוה
 אלהיהם : פ א ועשית מזבח
 מקשר קטרת עצי שטים תעשה אתו :
 ב אמה ארבו ואמה רחבו רבוע יהיה
 ואמתים קמותו ממנו קרנתיו : ג וצפית
 אתו זהב שהור את-גוו ואת-קירתיו סביב
 ואת-קרנתיו ועשית לו זר זהב סביב :
 ד ושתי טבעת זהב תעשה-לו מתחת
 לזרו על שתי צלעותיו תעשה על-שני צדיו
 ויהיה לבתים לבדים לשאת אתו בהקמה :
 ועשית

שביעי
ל

אמרין בני-שתא תרין ליומא תדירא :
 לט ית-אימרא חד תעביד בצפרא וית
 אימרא תנינא תעביד בין שמישיא :
 מ ועסרונא סולתא דפילא במשח
 כתישא רבעות הינא ונסכא רבעות הינא
 חמרא לאימרא חד : מא ונת אימרא
 תנינא תעביד בין שמישיא במנחת צפרא
 וכנסקה תעביד-לה לאתקבלא ברענא
 קורבנא קדם-יין : מב עלתא תדירא
 לדריכון בתרע-משכן זימנא קדם יין דאנפין
 מימרי לכוון תפון למללא עמך תפון :
 מג ואנפין מימרי-תפון לבני ישראל
 ואתקדש ביקרי : מד ואקדש ות-משכן
 זימנא ות-מדבחה ות-אחרון ות-בגוה
 אקדש לשמישיא קדמי : מה ואשרי שכניתי
 בגו בני ישראל ואהיו להון לאלהא :
 מו וידעון ארי אנא יין אלקהון דאפקית
 יתהון מארעא דמצרים לאשרא-שכניתי
 ביניהון אנא יין אלקהון : א ורתעביד
 מדבחה לאקטרא עלוהי-קשורת-בוסמן
 דעאי שפין תעביד יתיה : ב אמתא
 אורכיה ואמתא פותיה מרבע יהי ותרתין
 אמין רומיה ומניה קרנהי : ג ותחפייתה
 דהב דמי ית-אינניה וית-כתלוייה סהור
 סהור ות-קרנהי ותעביד ליה חיר דדרג
 סהור-סחור : ד ותרתין עומן דהב תעביד
 ליה ומלרע דרניה על-תרין וניתיה תעביד
 על-תרין סהורי ויהי לאתנא לאר-תנא
 למיטל

ה וְעִשִׂיתָ אֶת־הַבְּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ לְמִישַׁל יְתִיה בְּהוֹן : ה וְתַעֲבִיד יְתִי־אֲרִיחִיא
אֲתָם וְהָב : ו וְנִתְתָּה אֹתוֹ לְפָנֵי הַפְּרֹכֶת בְּאֵי שִׁטִּין וְתַחֲפִי יְתִהוֹן בְּהָבָא : ו וְתַחַן
אֲשֶׁר יְתִיה

יונתן בן עוזיאל

אמרין בני שנה פהין ליומא תדירא : לט ית אמרא תר מעביד בצפרא וית אמרא תנגא מעביד ביני שימשקא :
מ ועשרונא קמירא פתוך במשח ויהא במישא רבעית הינא וניסוקא רבעית הינא לאיקרא תר : מא וית
אמרא תנינא מעביד ביני שמשקא הי קמנחת צפרא ותי בניסוקא מעביד לה וגו : מב עלת תירא וגו :
מג ואינן מימרי פשו לבני ישראל ואקבש ככגיהוון בניו יקרי : מד נאקדש ית משפן זיקנא וית מנדקא
וית אחרן וית בניו אקדש לשמשא קדמי : מה ואשרי שכמתו וגו : מו ונדעו בני ישראל צדום אגא ית
אלההו דוי הנפיקת נהוון פריקין מצרעא דמזבבים לאשרארה שכנימי ביניהוון אגא הוא ית אלההו : א ומעביד
מנדקא לאסקא עליו קטורת ברפמיא דקמי שיטא מעביד יתיה : ב אמרא ארדביה וגו מעיה יהוון קדמי זקמיני :
ג ותחפי יתיה דתב דבי ית איקריה וית כותלוי תוור תוור וית קרני ומעביד ליה זיר דתב תוור תוור :
ד ומרמיז עשוון דתב מעביד ליה מלרע לזריה על מרוו וזימיה מעביד על מרוו ציטרוו ויהי לאתרא לאריתיא
למישל יתיה בהום : ה ותעביד ית אריתיא דקמי שיטא וגו : ו ותחין יתיה קדם פרגודא דעל ארונא

דסהרובא

דשיי

חזן לומנן וחזן לתקומו וכיואל בהן (זבחום נ"ז פ"ג) : (מ) ועשדון סלת : עשורית האיפה ע"ג כלים וחומש בינה : בשמון כתיב
לא לחוסה נאמר כתיב חלא להכשיר למי שאלמר כתיב למחור ומשמע למחור ולא למנחות יוכל לפסלו למנחות ת"ל כאן כתיב ולא נאמר כתיב
למחור חלא ליועם מנחות שחין לרין כתיב שחף העמון כרימים כשר בהן : רבע ההון . שלשה לוגין (כנחות פו) : ונסך . לסעלים כמו
ששנינו כמסכת סוטה שני ספלים של כסף היו כדאש המזבח ומנוקבים כיון שני חושמין דקיס נותן היין לתוכו והוא מקלח ויואל דרך החוטם
ומפל על גג המזבח ומשם יורד לשתין במזבח בית עולמים וכמוכח הכחשת יורד מן המזבח לארץ : (מו) לריח ניהוה . על המזבח נאמר
שחזית : שנים כול : כלילוסדר הקרבת האיברים בתחילה ואח"כ המנחה שנאמר עולה ומנחה : (מב) המיר . מיום אל יום לאישיק יום
כתיב : אישר אוער לבם . כשאקבע מועד לדבר אליך שם אקבענו לפתויס חרותימו למדיס וכלן שמועל מזבח הכחשת היה קב"ה מודר
עם חמה משוקס המשכן ו"ה מועל הכסות כמו שאמר (שמות כה) ודברתי איתך מעל הכסות ואשר אועד לבם האומר כאן אינו אומר על
המזבח חלא על חלא מועד המזבח במקרא : (מג) וגוערתו שמה . איתועד עמם בדבור כוונן הקובע מקום מועד לדבר עם עבדיו שם :
ונקדש . הימסן בכבודי שמה שטינתי כו . (זבחויס קטן) ונ"ה אל תקרי בכבודי חלא בכבודי במכותים שלי כאן רעו לו מיתת בני אהרן כיום
הקמתו חזו שאמר נוסח (ויקרא ו) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש והיכן דבר ונקדש בכבודי : (כו) לשכני בהובם . על זמנת לשפן
אית כתיבם : (א) מקטר קטורת . להעלות עליו קטור עשן שמים : (ג) ארת וגו . זה היה לו גג חבל עופת העולה לא היה
לוגג חלא ועלמים חללו ארונה ככל חנייתן : ור זורב . סיון לכתר כהונה : (ד) צלעותיו . כאן הוא לשון זווית כתר עשונו לשי
שאמר על שני דדיו על שתי זוויתיו ששני דדיו : והירה . נועשה הטבעות האלה : לבתיים לבדים . בית תהיה הטבעות לכר
(ז) לפני רהפרכת . שמה תאמר משון וזכנגד הארון לפנין או לדרוס ת"ל לפני הכבודת וזכונן כנגד הארון מנחן :

כהטיכו

דשב"ם

(ח) ונקדש בכבודי . שהאש נראה לישראל כשאקים המזבח ותבא אש שלמעלה ותאכל את הקרנות וכתיב כיום שמיני כיום ה' נראה
אלהינו וכתיב יורח כבוד ה' חל כל העם . ותבא אש מלפני ה' ותאכל את העולה וגו' : (ח) הולאתי אותם ואלהן מנרים כדי לאכילת
כתום : (ט) מקער קטרת ולא עולה ופלמים ומנחות ונסכים : (י) וכתת אותו לפני הערוכת . כהיכל אשר על ארון העדות
הוא

מכלל יופי

(א) (דבע) . שם לחלק האלק הארבעה זכור רביעה .
(ב) (לשבו) . מקור בקמץ התף :
(ג) (מנחה) . אף על פי שלא יהיו מניינים
עליו זכחים נקרא מזבח לפי שהיה מזה עליו דם
היה אהת בשנה : (מקטר) . שם למזבח שמקטרים
עליו ובא בפרה כמנין המטובות : (ז) (אויצה) . עמך
זמון

אשר על-ארן הערת לפני הכפרת אשר
 מצוה ק"ג על-הערת אשר ארעד להשמה: ז והקטיר
 עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו
 מצטיר את-הנרת וקטירנה: ח ובהעלת אהרן
 את-הנרת בן הערבים וקטירנה קטרת
 מצוה ק"ד תמיד לפני יהוה לדרתיכם: ט לא תעלו
 עליו קטרת זרה ועלה ומנתה ונגד לא
 תסבועליו: י וכפר אהרן על-קרנתיו אחת
 בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה
 וכפר עליו לדרתיכם קדש-קדשים הוא
 ליהוה:

וכפטרין אהרן בן אדם הגד את בית ישראל
 בזחוקאל במימין ט"ג - ק"א - טיכאל מימין:

פ פ פ

יא וידבר יהוה אל-משה לאמר:

יב כי תשא את-ראש בני-
 ישראל לפקדיהם ונתתנו איש כפר נפשו
 ליהוה בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד
 אתם: יג זה יהיה כל-העבר על-הפקדים
 מצוה קה מן צית השקל בשקל הקדש עשרים נרה
 השקל כדציה השקל הרומה ליהוה:
 יד כל העבר על-הפקדים מבן עשרים
 שנה ומעלה יתן הרומה יהוה: טו היגשיר
 לא-זרבה והדל לא ימעיט ממתצית השקל
 לתת

רש"י

יתיה לקדם פרוכתא דעל-ארונא דסהדותא
 לקדם כפורתא דעל סהדותא דאומי
 מימרי-לך תמן: ז ונקטר עלוהי אהרן
 קטורת בוסמין בצפר בצפר באר-נקטורת
 ית-בוציניא וקטירנה: ח ובאדלקות אהרן
 ית-בוציניא בין שמשא וקטירנה קטורת
 בוסמין-תדירא קדם יי לדריון: ט לא
 תסקון עלוהי קטורת-בוסמין נוכרא
 ועלתא ומנתה ונגסין לא תנסכון עלוהי
 י וכפר אהרן על-קרנתיה תדא בשתא
 מדם חטאת דכפוריא תדא בשתא וכפר
 עלוהי לדריון קודש-קודשין הוא קדם-יי:

פ פ פ

יא ומליל יי עם-משה למימר:

יב ארי תקבל ית-הושע
 בני-ישראל למניניהון ונתנון נבר פורק
 נפשיה קדם-יי בדרתמני ונתוון ולא-יהא
 בהון מותא כד-תמני ונתוון: יג דין
 יתנון כל-דעבר על-מניניא פלנות סלעא
 בסלעי קודשא עסרין מעין סלעא פלנות
 סלעא אפרשותא קדם-יי: יד כל דעבר
 על מניניא מבר עסרין שנין ולעילא יתן
 אפרשותא קדם-יי: טו דעתיר לא-יסקו
 ודמסכן

(ד) בחטיבו - לשון קדו הכיבוך של המורה מדעו הפתולות שספרו כליל ויהי עשין כלל כקדוה: הנרות - מ"ט
 כל-עיון כל בית המזבח כמורה סוף נמחם סלחור סס העלמא סחור לשון דלקק: (ה) ובהערות - כסדיליהם להעלות
 להנחן: יקטירנה - כל יום יום מקטיר אחרים וחרם מקטיר בין הערבים: לא העלו עליו - עליונות זה: קטורת זרה -
 שם קטורת של זרה כגון זרות לוהן טו: ועולה ומנתה - ולא עולה ומנתה עולה של כהנים ונגוף - מנחה היא של כהם:
 (ו) וכפר אהרן - מתן דמים: אהרה בשנה - כיום הכפרים הוא, שנתה כחמרימות (ויקרא יז) ונתחל היוכת אלמ
 לפני

דפחיהא וגו' : ז ויקטר עליו וגו' : ח רבא דלקוח אהרן יתר בריעניא בני שמשתא וקטריה וגו' : ט לא תסקרו עליו קטרת בוקמין דעממין נקראין ואלתא ומנתא וגיטריין לא תנסכוו עליו : י ויבפר אהרן על קרנוי תדא בשתא מן אדם תשאתא דכפריהא תדא וימנא בשתא ויבפר עליו בייקוא דכפריי לרביהון קולש קולשין הוא קדם :

פ פ פ

וידבר יא ומליל : עם משה למימר : יב ארום תקבל ית חרשבו בני ישראל למענייהון ונתנו גבר פורקו גפשיה קדם : יג דין שיעורא איתחמי למשה בשנורא הי דניגרא דאשא ותיכרין ולא יתא בהון גינקא דמוקא בר תקני ותהון : יד מאן דעבר על מגניא פלגורה סילעא בסילעא דתבנעא דקדשא עשרין מגין סילעא וגו' : יו בל מאן וגו' : יז דעתור לא יסגי ודמסקין לא יעזר מפלגורה סילעא למינן יח

דשיי

לפני ה' וכפר עליו : חטאת הכפורים . הם טר ושעיר של זיס הכפורים המכפרים על טומאת מקדש וקדשיו : קדש קדשים . המזבח מקודש לדברים הללו בלבד ולא לעבודה אחרת : חסלת פרשת תצוה (יב) כי השא . לשון קבלה כתרומתו (א) כשתחפון להכל סכום מנינס לדעת כמה הם אל תמונס לגלגולת אלא יתנוכל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינס : ולא יהיה בהם נגף . שהמנין מולט בו עין הרע והדסר בא עליהם כמו שמנינו בימי דוד : (יג) זה יתנו . (מדרש רבה) הרחה לו כתיב וטבע של אש וסקלה ומחצית השקל ואמר לו כזה יתנו : העובר על הפקודים . דרך המנין מעבירין את המנין זה אחר זה וכן (ויקרא כו) כל אשר יעבור תחת השטט וכן (ירמיה ל) תעבורנה האין על ידי מונה : מחצית השקל בשקל הקודש . המסקל השקל שקצתו לך לשקולו שקלי הקדש כגון שקלים האמורין כפרשת ערכין ושדה אחוה : עשרים גרה השקל . עכשו פירש לך כמה הוא : גרה . לשון ונעה וכן בשמואל (שמואל ב) יבא להשתחוות לו לאגרות כסף ולכבר להם : עשרים גרה השקל . שהשקל השלם ד' זווים והיו מתחלתו חמש זמעות אלא כהו והוסיפו עליו שתות והעלהו לשש זמעות כסף ומחצית השקל הזה שאמרתי לך יתנו תרומה לה' : (יד) מכן עשרים שנה ומעלה . למדך כאן שאין פחות מכן עשרים יואל לנבא ונמנה בכלל אנשים : (טו) לכפר על נפשותיכם . שאל תנגמו על ידי מנין . ד"א לכפר על נפשותיכם לפי שרצו להם כאן ג' תרומות שכתב כאן תרומות ה' ג' פעמים אחת תרומות אדנים שמתן כשהתחילו כדכרת המזבח שכתבו כל אחד ואחד מחצית השקל ועלה למזבח הכהן שאלוהי (שמות לח) וכסף פקודי העדה הוא ככר וזהו כגזו האדנים שנאמר ויהי מאת ככר הכסף וגו' והשנית אף היא על ידי מנין שנתן משה הקוס המסכן הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים (במדבר א) באחד לחדס השני בשנה השנית והתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קדשות לזכור של כל שנה ושנה והזויה בהם עניים ועשירים ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם שהקדשות לכפרה הם באים והשלישית היא תרומות המסכן כמו שנאמר (שמות לה) כל מרים תרומת כסף ונכסף ולא היתה יד כלם טוח

באר החובות דקדוקי רשי

(א) דהא ודאי אי אפשר לפרש עלת כיתשא מענין לקיחה מוטב וי' האדם נלקח ביד משה אלא ודאי כתרומתו ענין קבלה (כל"א עשאלנין) : ב רש"י

רשבים

ואם הפרוכת להכדול כמו להיכל : (י) אלת בשנה כיום הכפורים כדכתיב באחרי מות ויאל אל המזבח אשר לפני ה' וגו' אבל ככ השנה כולה לא היו עליו דמים אלא קטורת : חסרת תצוה מוסוד רבינו שמואל (ב) וידבר כשקובל משה לישראל להשיג תרומות המסכן ונאם זה הכסף ניתן לעבודת המסכן כדכתיב נאלה פקודי וכסף פקודי העדה מאת וגו' : (ג) עשרים גרה וזין מטבע הוא : כסף

מכלל יופי

זמון : (ז) (בהטיבו) פירושו בהקטו כלומר בשיהיה מדשו הפתילות שגשרפו כלילה והיה הוהה אפרן במחרתה בבקר והיה מתקן הגרות והיו מטיבין בכל בקר ובקר : (ט) ונאם לא הסכו . ענינם ענין יציקה : (י) וכפר אהרן . כתיבנה הדם על קרנותר המזבח יסיר עונות ישראל שירצם לפני המקום : (יב) כי תשא (אהראש) . פי' כללם כלומר שיהיו לראש אחד : (כפר נפשו) . הטרור עון נפשו כלומר פדיונו : (ג) (גרה) . פירושו מעתה . (י) נא . ביד

על אפר שימא קדם יי לבקרא על נפשתיכון : טו וזיפכ יח בקשא דכיפריא מן בני ישראל נתימו ותייה ער
 עיבת משבו דמקא ותיי לבני ישראל לדוכבו טב קדם יי לבקרא על נפשתיכון : יז ומליל יי גוי : יח ומעבר
 פורא גוי ומסדר ותיי גוי נתימו פמן מוי : יט ויפכו מניה בגטילא וביא ונקשוו פמוחי אחרו וכוני יר
 ויהונו ותר דגליהון : כ קמו מייעלהון למשבו זיקא וקשוו טוי ולא ימיתו קאשא קצלקבא או פמקבקהון
 למקבא לשמשא לאסקא קורבניא קדם יי : כא ויקשוו דיהון וריגליהון גוי : כב ומליל יי גוי :

כג ואנא פב לך בוסמין בשרריא כור קהיר מתקל חמש מאה בני
 וקנימו בושם פלגמיה מתקל מאתו ומשיון מנין וקנה בושמא מתקל
 מאתו ומשיון מנין וקנה בושמא מתקל מאתו ומשיון מנין :
 כד וקציעתא מתקל חמש מאה בני סילעין פסלעין קודשא ומשח

ירושלמי

ואתפס דך רישיה בוסמין מנין מור קסיר
 מתקל חמש מאה פסלעין :

זיהא

רשיי

מנין מוי שנינו כחכתי ראש הזנה וככה המזון הראשונה והקום כשייה אית חדש טבא כחחד בטמן אבל שנות האנשים ממיון לחתיק
 שנות עולם המתחילין מתשרי כחחמשית המנין הראשון היה כששדי לאחר יום הכפורים שנתרנה המקום לישאל
 לקלוח להם וכטמו על המשכן וכטמו כחחד חומר : על עבודת יארקל מועד : הן אדסס נעשומו : (ח) כוור - כמין דוד גדולה
 וזה דרש המוריקים כפייה מים : וכנו איתרומו כפייה מושב מתוקן לכיור : לרחצה - מושב על הכיור : זכין המזבח - מזבח העולה
 שכתובו שהוא לפני פתח אהל מועד ויהי הכיור חזק קמעה ויעמד כנגד חזק סתן המזבח והמשכן ואינו מפסיק כלל כתיים משום שנאמר
 ואת מזבח העולה סס פתח אהל מועד כלומר מזבח לפני אהל מועד ואין כיור לפני אהל מועד הא כיוד חזק קמעה כלפי הדרום כך שניה
 מוכיח : (יט) את דיהם ואת דגליהם - ככת אהרן היה מקדש דיוורגלו וכן שנינו בזכמים כיד קדוש ידים ורגליים מניח ידו הימנית
 ע"ג רגלו הימנית וידו השמאלית ע"ג רגלו השמאלית ומקדש : (כ) בבאם אל אהל מועד - (ה"כ) שמיני זכמים יום) להקטיר
 שחרית ובין הערבים קשרת או לאות מדס פר כהן המשיח ושעירי ע"א : ולא ימותו - הא אס לחרמו ימותן שבתור הקאחרו כללות
 מכלל לאותה שומעין : אל המזבח - החזק שאין בלאו ביאת אהל מועד אלא בחצר : (כא) ולא ימותו - למי שניחיה על
 המשכן במזבח ואינו רוחן ידים ורגליים שהייתה הראשונה לא שפיענו אלא על הנכנס להיכל : (כב) בשמים ראש - מזכיס :
 וקנימו בשם - לפי שהקנימן קליפת עץ הוא יש שהוא טוב ויש בו ריח טוב וסיעו ויש שאינו אלא כעץ לכן הוצרך לומר קנימן בשם מן הטוב :
 בחציתו חמשים ומאתים - חלית הכאתו תהא חמשים ומאתים מנא כלו חמס מאות כמו שגור מר דרור א"ל כלמה לאחר כן חלחן גזירת
 שבעים היא לכונו לחלחן להרבות כזכ' ככריות שאין עוקלץ עין טעין וכן ששה ככריות (דף ה) וקנה בשם קנה של כסף לפי
 שיש קנין של כסף הוצרך לומר כסף : חמשים ומאתים - פן משקל כולו : (כד) וקדה - שם שרש עשה וכלשון חמשים
 קנינים יין - (שם) יכלתו וכלתו וכו' כמתי ישראל' אשיר אומר כן שלקוחת העקרון אמר לרבי יכודס וכלל לטון את העקרון
 אינו

רשב"פ

(י) כסף הכפורים - כסף כופר כסף - על עבודת האהל מועד - כדכתיב ואת אדסס למחת הככר ככר לאון : (כג) בשמים
 ראש - שזכיס כדכתיב עם כל ראשי בשמים ונראה בעיני כי בשמים גדולי חילמת כדכתיב העימי גמי וכו' וכלו בשמים אכל בשמים ראש
 עיני ערף חילן או דברים שמועילין מן הקרקע : מר

מכלל יופי

(יח) (כוור) - כלי שהיו בו מים תמיד דומה כעין אורנו
 הכלי שקורין לו קוג"קא בלעז וחיו לו פירות שיוצאין מיהם
 המים כשהיו רוחצין הכהנים ממנו את ידיהם ואת רגליהם
 שנאמר ממנו ולא בתוכו ודרז"ל כי בכח אמת היה הכיור
 רוחץ ממנו ידיו ורגליו הא כיוד מניה ודו הימנית ער גמי
 רגלו הימנית ואת ידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית
 ורוחץ בכח אמת : (וכנו) - מקום מושבו : (לרחצה) -
 פועל יוצא : (כ) (ידונו מים) - תחפר הבית במים ופירשו
 ירחצו ידיהם ורגליהם במים כחברין מן הקל ככלם פעלים
 יוצאים : (כג) (ב שמים ראש) - לפי שהראש מבחר הגוף כנה
 בו מבחר הבשמים והמשוכה שבהם ופירשו קה לך בשמים

והראש והמבחר שבהם חקח : (מר דרר) - פירשו הרמב"ם
 ו"ל כמעשה הקטרת שהוא הנקרא מושקו ובשרשו תמצא
 פירושים אחרים : (דרר) - המור הטוב שהוא חפשי מן
 הזיוף וההערובת : (וקנימן בשם) - הוא הבשם הנקרא בלעז
 לינאלו או הנפרד קנימין ובסמוך יפול קמין העין וישוב
 שוא ויפול הדגש כחברו וקרון הקהון ולא נפר
 בקנימן בשם : (וקנה בשם) - רבשים
 שהוא כדמות קנה הנקרא בלעז קני"לא נקרא כן :
 (כד) (וקדה) - חרנס אנקלוס וקציעתא וכן נקראת
 בדברי רבותינו ו"ל בפסוק הקטרת מור וקציעה וכן נקראת
 בלשון

מצוה ק"ו וית הין : כה ועשית אתו שמן משנות-
 קדש רקח מרקחת מעשה רקח שמן משחת-
 קדש יהיה : כו ומשחת בו את אהל מזבד
 ואת ארון העדת : כז ואת השלחן ואת-
 כל-כליו ואת המנורה ואת כליה ואת מזבח
 הקטרת : כח ואת מזבח העלה ואת כל-
 כליו ואת הכיור ואת-כנו : כט וקדשת
 אתם והיו קדש קדשים כל-הנגע בהם וקדש :
 ל ואת אהרן ואת-בניו תמשה וקדשת
 אתם לכהן לי : לא ואל-בני ישראל
 תדבך לאמר שמן משחת-קדש יהיה זרה
 לי לדרתכם : לב על-בשר אדם לא ייסך
 ובמתנתו לא תעשו כמהו קדש הוא קדש
 יהיה לכם : לג איש אשר יבקח כמהו
 ואשר יתן ממנו על-זר ונכרת מעמיו :
 ס לד נאמר יהיה אל-משה קח-לק
 סמים נטף ושחלת ותלבנה סמים ולבנה

מצוה ק"ח

מצוה ק"ט

קודשא ומשח ויתא מלא הינא : כה ותעבד
 יתיה משח רבות קודשא בוסס מבסס עומד
 בוסמנו משח רבות קודשא יהי : כז ותרכי
 ביה ית-משכן ומנא וית ארונא דסהדותא :
 כז וית-פתורא וית-כל-מנוהי וית-מנורתא
 וית-מנקה וית מדבקה דקטורת בוסמנא :
 כח וית-מדבקה דעלתא וית-כל-מנוהי
 וית-כיורא וית-בסיסיה : כט ותקדש
 יתהון ויהון קודש קודשא כל-דיקרב בהון
 יתקדש : ל וית-אהרן וית-בניו תרבי
 ותקדש יתהון לשמשא קדמי : לא ועם-
 בני ישראל תמליל למימר משח רבות-
 קודשא יהי דין לי לדריכון : לב על-בשרא
 דאנשא לא יתסד ובדמותיה לא תעבדון
 כנתיה קודשא הוא קודשא יהי לבון : לג
 גבר דיבסס דכנתיה ודי-יתן מניה על-חילוני
 וישת-צי מעמיה : לד ואמרתי למשה סבי

זכה רשוי

אנו ספק אלא אראוס סמים שלא יכלעו את השמן ואח"כ הכיף עליהם השמן עד שקלט הדיו והמחו לשמן ועל העקרין : (כה) רוקח
 מרקחת . רוקח סם דבר הוא והטעם מוכיח שהוא למעלה והרי הוא כמו רוקח רגע ואינו כונו (ישעיה נא) רוגע הים וכמו (שם)
 מוב רוקח אהרן שהטעם למטה (כ) וכל דבר הנוגס כחכורו עד שום קופס עוה או ריח או טעם קרוי מרקחת : רוקח מרקחת .
 רוקח הגשמי ע"י אומנות ותערוכות : מעשה רוקח . סם האומן כדמי : (כו) ומשהתבר . כל המשיחות כמין כ"י חיון סל
 מלכים סין כיוון שר : (כט) וקדשת אותם . משיחה זו תקדשת להיות קדש קדשים וזה היא קדושתם כל כנוגע ונזמר כל ריח
 לכני סרת ומסכסס לתוכו קדוש קדושת הנוף ליפסל כיוולא ולכנה וטבוליוס ואינו כמדה לנחת לחולין אבל דבר שאינו ראו לנס אין מקדש
 וסנויה היא חשקה שלייה אלל מוכח ס' (שבת כט) כל הנוגע במוכח יקדש סומע חני בין ראוי בין שאינו ראוי ת"ל לכבשים עהכבשים האויס
 אף כל ראוי כל משיחת משכן וכבשים וחלכים מתורגס לסין רכוי לפי שאין צורך משיחתן אלא לגדולה כי יסד הנולך סז חנוך גדולתו וסאר
 משיחות כגון ריקיון מוחיון ראשית סומים יושחו לסון ארמית כהן כלסון עברית : (לא) לדרתכם . (הוריות יב) מוכח לוח
 רוקח לומר סבולו קיים ל-תיד לבח : זה . בניו תרישר לוגין הוו : (לב) לא ייסך : ססני יוד"ן לסון לא יפעל כמו
 למיין ייט"לך (ג) . על בשר אדם לא ייסך . יון השמן הוה עמיו : ובמתכנהו לא העשו כמורה . (כריתות ה') כססוס
 סוכיו לא תעשו אחרת כיווה מתקל סמיין הללו לפי מדת היו סין אבל חס כחת או רכס סמונים למי מדת היו סין מותר ואף העשו
 במתכנתו סל זך אין סין וסוכו חייס אלל הרוקחו : ובמתכנהו . לסון הסכון כונו (שמות ה') מתכנת הלכניס וכן במתכנתה סל
 קטולת : (לג) ואשר יתן מוכני . מלותו סל משה : על-זר . שאינו צורך ככונה וחלכות : (לד) נטף . הוא ל-י ועל
 סתני סל חרף הוטף יי-קטף קרוי נטף וכל צ"ג ו"ג ו"ח והצרי קורין לו טר"אקה : ושחלת . סורס כזס סלק וסוכייר כלסין וכלסון
 הוסנתהו כיוון וסוס סרסס חקלוס וסופרס : ותלבנה . כסס סריחו רע וקורין לו גלכנה וסנאה הכתוס כין סמוני הקטורת
 ללונדו סל ויקל סעיניו ללרף עיניו סלגידת תעניו וסותפילתיו את ססני ישראל סיהו כמיין עמיו : סמים . אחרים : ולכונה

זכה

יתא מלי קסטא דסמימיה תריסר לוגין לוגא לכל שיבטא לתריסר שבטין : כה ותעביד יתיה קשה רבורת קודשא בושם סתבשם עובד סתבשם בשיבטא ממניג קשה רבורת קודשא יהא : בו ותרכי ביה וגוי : כו וירת פתורא וגו : כח ויה מדבחה וגוי : כט ותקדש יתהון ויהון קודש קודשיו כל דיקרב בהון מן פתניא ותבש אמשאר שבטניא ותקד באשא מצלהבא קדם : ל וירת אהרן וגוי : לא ועם בני ישראל וגוי יהא דין קדמי לדריבון : לב על בישרא דאישא לא יתמרק ובדפרייה לא תעבדון בנותיה קודשא יהא לבון : לג ובר די ימוג בנותיה ודיהון מינה על חילוני דלא מקניי דאחרון וישמיצי מעמיה :

ירושלמי קטף ושוקלא מוכניא ותלקניא :

לד ואמר : למשרה סב לך בוסמיה קטף וקשרת ותלקניא בוסמין בחירין

רשי

גכה - (כריתוח שם) וזכאן למודו רבותינו י"א סמין דאמרו לו למשה בסניו מעוט סמים שנים נטף ושחלת ומלכנה ג' הריה' : סמים לרבית עוד כחו אלו הרי עשר ולכונה הרי"א ואלו הן הצרי והכפרין החלכנה והלכונה מר וקציעה שכלת נרד וכרם הרי"א שהשכלת ונרד אחד מהנרד דומה לשכלת הקטף והקלפה והקמון הרי"א : בורית כרשינא אינו כקשר אלא כו ספין את הנטרון ולכנה שתהא נאה : בד בכד יהיה - אלו הארבעה הנכרין כאן יהיו סין משקל במשקל כו שקלו של זה כן משקלו של זה וכן שנינו הצרי והכפרין החלכנה והלכונה משקל

באר רחובות דקדוקי רשי

(כ) רשי מחלק אלל שם דבר (כ"א חין כחיון פון דער זאך) כמו בקת כן בקת (גווארין) רגע (אויגן בליק) הוירך להיות קטנים שקורין (טראפק) למעלה קודם יחודה אחרונה ואלל שם התחר (חין) כאמין פון דען בעל עלאכה) כמו רנת (חין אפעיקר) וכן רגע (חין פרשפריער) הוירך להיות הטעם שקורין טראפק לאעה היינו אחר תקודה אחרונה :

(ג) לריצה רש"י במלת לא ייסך הוא השורש יסך ויר' ראשונה היא סיון לעתיד ויר' השנייה היא אות ראשונה מן השורש והוא על משקל יפעל רק מדרך הדקדוק נפלה השואל עון ויר' שנייה כמו שכללה במלת יטב מן שורש יטב ועיין בשרשים שחבר הר' דק בשורש יסך

רשב"ם

דרור - חסוב וכן מר עובר : חסוב בכל סופרי מדינות - וחליתו משרש ככריתות : (כה) רוקת מרקחת - לפי הפשט כתומים ומתנים בשמן וצירכס יפה : (כט) כל הנוגע בהם יקדש - לטהר תחלה קודם שיגע בהם לאחר שמוטחו : (לכ) וכמתכניו - כחשבון הכאנים של פרסה זו : (לג) ואשר יתן וימוג - וישמן שעשה משה : (לד) סמים כבר פירשתי למעלה : סמים ולכונה זכה - לפי הפשט בתפלה כלל קח לך סמים ופירש מה הם סמים נטף ושחלת ומלכנה הרי אלו סמים שליתו שתקח לך מרקחת ולכונה זכה לפי הפשט לכונה זכה אינה סמים ומתים אחרון הם היו סמים ראשון שפסקו וכן דרך מרחלות טולל - ונפרש וחזר ואומר הרי ל כלל

מכרל יופי

בלשון ערבי ובלשון יון קציעא ורכי סעדיה ז' ל' פירש ביה הוא הקשט : (כה) (מרקחת) - בחירק המם והוא שם וכן רקה : (כט) (יקדש) - פירוש כל הנוגע בכלי שרת ששכנס לתוכו קדש קדושת הגוף ל' ספל באחד מן הדברים הפוסלים הדברים שיש להם קדושת הגוף ואינו נפדה לצאת לחולין : (לב) (לא ייסך) - חסר הפועל כלומר הסך השמן על בשרו לא יסך מזה השמן ויהיה יסך וסוך פענין אחד ועוד אמרו המרדקיים שהוא כמו יוסך והיה חירק החת שורק הוו מומרת ביד והוא משלא נזכר פועלו משרש סוך שנמצא בענינו ברוב ושני הפנים נמונים בו : (ובמתכנהו) - כלומר הוכן הסמונים וכן אשר העשה במתבתה : (לג) (ירקה) - ענינו מעשה הבשמים כמו שיעשוים הרופאים המרקחות סמיני הבשמים מעורבים זה בזה : (לד) (סמים) - פירוש רבותינו ז"ל בשרש סם עיין עליו : (נטף) - אמרו למשה נסיתי כי אחד עשר סמים כאמרו למשה בסניו מעוט סמים שנים נטף ושחלת ומלכנה ג' הריה' : סמים לרבית עוד כחו אלו הרי עשר ולכונה הרי"א ואלו הן הצרי והכפרין החלכנה והלכונה מר וקציעה שכלת נרד וכרם הרי"א שהשכלת ונרד אחד מהנרד דומה לשכלת הקטף והקלפה והקמון הרי"א : בורית כרשינא אינו כקשר אלא כו ספין את הנטרון ולכנה שתהא נאה : בד בכד יהיה - אלו הארבעה הנכרין כאן יהיו סין משקל במשקל כו שקלו של זה כן משקלו של זה וכן שנינו הצרי והכפרין החלכנה והלכונה משקל

זכה בר בבר יהיה : לה ועשית אתה
 קטרת ריח מעשה רוקח ממלח טהור קדש :
 לו ושחקת ממנה הדק ונתתה ממנה לפע
 העדת באהל מועד אשר אועד לך שמרה
 קדש קדשים תהיה לכם : לו והקטרת
 אשר תעשה במחבתה לא תעשו לכם
 קדש תהיה לך ליהנה : לח איש אשר
 יעשה כמות להרים בה ונכבת מעמיו :
לא ס א ודבר יהוה אל משה לאמר :
 ב ראה קראתי בשם בצלאל בן-אורי
 בן-חור למטה יהודה : ג ואמלא אתו
 רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל
 מלאכה : ד לחשב מחשבת לעשות בזהב
 ובכסף ובנחשת : ה ובתרשת אבן למלאה
 ובתרשת עץ לעשות בכד-מלאכה :
 ו ואני הנה נתתי אתו את אהליאב בן
 אחיסמר למטה דן ובלב כל-חכם לב
 נתתי חכמה ועשו את כל-אשר צויתך :
 ז את אהל מועד ואת הארון לעדת ואת
 הכפרת אשר עליו ואת כל-כלי האהל :
 ח ואת השלחן ואת כליו ואת המנרה
 הטהרה ואת כל-כליה ואת מזבח הקטרת :
 ט ואת מזבח העלה ואת כל-כליו ואת הכיור
 ואת-כנו : י ואת בגדי השרד ואת-
 בגדי הקדש לאהרן ואת-בגדי בני
 לכה

לך בוסמין גטופא וטופרא וחלבנתא בוסמין
 וקבנתא דכנתא מתקל במתקל יהי : לה
 ותעביד יתה קטורת בוסמין בוסם עובר
 בוסמנו מערב דכי קודשא : לו ותשחוק
 מנה ותדיק ותתן מנה קדם סהרותא במשקל
 זימנא די אומין מימרי-לך תקן קודש
 קודשין ותהי לכוז : לו וקטורת-בוסמין
 די-תעביד כדמותה לא תעבדון לכוז קודשא
 תהי לך קדם יי : לח ובר דיעביד דכנתא
 לארתא בה וישתיצי מעמיה : א ומלוי
 יי עס-משה למימר : ב חזי דכביתי בשמי
 בצלאל בר-אורי בר-חור לשבטא דיהודה :
 ג ואשלמית עמיה רוח נבואה-מן-קדם
 יי בחוכמתא ובסוכלתנא ובמדע ובכל-
 עיבדא : ד ראלפא אומנון למעבד ברהמא
 ובכסףא ובנחשא : ה ובאומנות אבן-טבא
 לאשלמא ובנחרות אעגא למעבד בכד-
 עיבדא : ו ואנא הא יהבית עמיה יתי
 אהליאב בר-אחיסמר לשבטא דדן ובלב כל
 חכימי-לבא יהבית-חוכמתא ויעבדונית כל
 די פקידתד : ז נת משבן זמנא ונת-ארוניא
 לסהרותא ונת-כפויבתא די עלוהי ונת כל
 מני משבנא : ח ונת-פתורא ונת-מנוח
 ונת-מנרתא דכיתא ונת-כל-מנחא ונת
 מדבחא דקטורת בוסמין : ט ונת-מדבחא
 דעלתא ונת-כל-מנוחי ונת-מנחא ונת-
 בסיסיה : י ונת לבושי שמושא ונת-לבושי בנות
 לשמשא